

Δελτίο Τύπου

Του οργανισμού της ΕΕ για τα ναρκωτικά, Λισαβόνα

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Ο EMCDDA δημοσιεύει τον πρώτο του ευρωπαϊκό οδηγό για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών

(24.10.2017, ΛΙΣΑΒΟΝΑ **ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ ΕΩΣ τις 11:00, ώρα Κεντρικής Ευρώπης/ 10:00, ώρα Λισαβόνας**) Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα των χρηστών ηρωίνης μεγαλύτερης ηλικίας; Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν οι θάνατοι από φαινανύλες υψηλής δραστικότητας; Πώς μπορούν να αποτραπούν οι βλάβες από τη χρήση ναρκωτικών και την κατανάλωση οινόπνευματων σε φεστιβάλ και νυχτερινά κέντρα; Αυτά είναι μερικά από τις ερωτήματα που διερευνά ο νέος ευρωπαϊκός οδηγός που δημοσιεύτηκε σήμερα από τον **Οργανισμό της ΕΕ για τα ναρκωτικά (EMCDDA)**⁽¹⁾. Βάσει στοιχείων που συλλέχθηκαν από 30 χώρες, ο οδηγός με τίτλο **Health and social responses to drug problems: a European guide** (Υγειονομικές και κοινωνικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών: ευρωπαϊκός οδηγός) παρουσιάζει την πρώτη επισκόπηση που πραγματοποιήθηκε από τον Οργανισμό σχετικά με τις δράσεις και τις παρεμβάσεις που είναι σήμερα διαθέσιμες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της χρήσης ναρκωτικών. Ο οδηγός έχει εκπονηθεί έτσι ώστε να είναι χρήσιμος τόσο για εκείνους που προσεγγίζουν το πρόβλημα των ναρκωτικών υπό το πρίσμα του σχεδιασμού της δημόσιας υγείας όσο και για τους εργαζόμενους στην πρώτη γραμμή και τους επαγγελματίες του τομέα.

Η χρήση ναρκωτικών μας φέρνει αντιμέτωπους με ένα σύνθετο και συνεχώς μεταβαλλόμενο σύνολο προβλημάτων ενώ υπάρχει μεγάλη ποικιλία προγραμμάτων που επικεντρώνονται στις διαφορετικές ανάγκες και τους διαφορετικούς στόχους. Ο νέος οδηγός παρέχει πρακτικές οδηγίες για καλύτερο σχεδιασμό, στοχοθέτηση και υλοποίηση παρεμβάσεων στον τομέα των ναρκωτικών, παρέχοντας τα εργαλεία για την ανάπτυξη και την επιτυχή εφαρμογή παρεμβάσεων.

Σύμφωνα με τον **διευθυντή του EMCDDA Alexis Goosdeel**: «Ο EMCDDA έχει δεσμευτεί να βοηθά τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες του τομέα στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη πολιτικών και προγραμμάτων που συμβάλλουν σε μια πιο υγιή και ασφαλή Ευρώπη. Σε αυτόν τον καινοτόμο νέο οδηγό εξετάζονται ορισμένες από τις σημαντικότερες προκλήσεις για τη δημόσια υγεία στον τομέα των ναρκωτικών σήμερα και παρέχεται ένας χάρτης πλοήγησης για τα διάφορα στάδια του σχεδιασμού, της στοχοθέτησης και της εφαρμογής αποτελεσματικών παρεμβάσεων. Για να ανταποκριθούν στις εξελίξεις, όσοι εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών θα πρέπει να είναι έτοιμοι να προσαρμοστούν, να καινοτομήσουν και να αναπτύξουν νέες συμπράξεις. Αυτός ο πρακτικός οδηγός τους παρέχει τα εργαλεία για να αντιμετωπίσουν τα σημερινά προβλήματα που συνδέονται με τα ναρκωτικά, αλλά και για να προετοιμαστούν για εκείνα που θα εμφανιστούν αύριο».

Στον οδηγό εξετάζονται οι υγειονομικές και κοινωνικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών από τρεις οπτικές της αντιμετώπισης:

- των προβλημάτων που σχετίζονται με τα διάφορα **είδη ουσιών και πρότυπα χρήσης**,
- των αναγκών διάφορων **ομάδων** (π.χ. γυναίκες, μετανάστες, γηράσκοντες χρήστες ναρκωτικών), και
- των προβλημάτων που εντοπίζονται σε διαφορετικά **περιβάλλοντα** (π.χ. φυλακές, νυχτερινή διασκέδαση, φεστιβάλ, σχολεία, χώροι εργασίας, τοπικές κοινότητες).

Επιπλέον, έχοντας εκπονηθεί ως αρχικό σημείο αναφοράς, η έκδοση αυτή περιλαμβάνει περιλήψεις και διαθέτει εύχρηστη σήμανση προκειμένου να δοθεί έμφαση σε σημαντικές πληροφορίες, παραδείγματα καλής πρακτικής και στις επιπτώσεις σε επίπεδο πολιτικής και πρακτικής. Στόχος του οδηγού είναι να λειτουργήσει ως πύλη παρέχοντας πρόσβαση σε ευρύ φάσμα επιγραμμικών πόρων, περιλαμβανομένων συνδέσμων προς στοιχεία τεκμηρίωσης και εργαλεία.

Οι τεκμηριωμένες παρεμβάσεις κερδίζουν έδαφος στην Ευρώπη

«Οι τεκμηριωμένες παρεμβάσεις φαίνεται να κερδίζουν σταθερά έδαφος στην Ευρώπη, και με το τρέχον οικονομικό κλίμα, φαίνεται να υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον από ποτέ ώστε να εξασφαλιστεί η λελογισμένη δαπάνη των περιορισμένων πόρων που διατίθενται για την υγεία», αναφέρει ο οδηγός. Υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να γίνει αντιληπτό ποια στοιχεία τεκμηρίωσης υπάρχουν για την υποστήριξη μιας συγκεκριμένης παρέμβασης και πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Για τον σκοπό αυτό παρέχει «αξιολογήσεις στοιχείων τεκμηρίωσης» για τις διάφορες δράσεις που εξετάζονται (Spotlight, σ. 23), αλλά τονίζει ότι κάτι το οποίο έχει αποτέλεσμα σε μια ομάδα ή σε ένα περιβάλλον μπορεί να αποτύχει σε διαφορετικό πλαίσιο. Ένα βασικό μήνυμα που απορρέει από τον οδηγό είναι ότι η χρήση των στοιχείων τεκμηρίωσης είναι μια «συνεχής διαδικασία» και ότι είναι σημαντικό να αναπτυχθεί η βάση γνώσεων μέσω της συνεργασίας στην έρευνα, την παρακολούθηση και την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Ο οδηγός συνδέεται με την πύλη καλών πρακτικών του EMCDDA, η οποία περιέχει ευρύ φάσμα πόρων, στους οποίους περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων το μητρώο τεκμηριωμένων προγραμμάτων «Xchange», καθώς και πρότυπα για τη βελτίωση της ποιότητας των παρεμβάσεων (Spotlight, σ. 164)⁽²⁾.

Τα οφέλη της προσέγγισης και της δημιουργίας νέων συμπράξεων

Τα προβλήματα που συνδέονται με τα ναρκωτικά συχνά αλληλεπιδρούν ή συνυπάρχουν με άλλα προβλήματα υγείας και κοινωνικά προβλήματα. Για τον λόγο αυτό, στον οδηγό τονίζεται ότι είναι σημαντικό οι θεραπευτικές υπηρεσίες να δημιουργήσουν συμπράξεις με άλλους τομείς (π.χ. υπηρεσίες φροντίδας σεξουαλικής και ψυχικής υγείας, υπηρεσίες στέγασης) με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας (Spotlight, σ. 31, σ. 72). Ορισμένες ομάδες έχουν ιδιαίτερη ανάγκη ολοκληρωμένων υπηρεσιών, όπως οι γηράσκοντες χρήστες οπιοειδών που είναι επιρρεπείς σε προβλήματα υγείας ή οι χρήστες ναρκωτικών που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας. «Η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών είναι ουσιώδης για την αντιμετώπιση των σύνθετων υγειονομικών και κοινωνικών αναγκών πολλών ατόμων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ναρκωτικών», αναφέρει ο οδηγός.

Ο οδηγός παρουσιάζει παραδείγματα για ένα φάσμα συνεργατικών προσεγγίσεων στην Ευρώπη, μεταξύ άλλων συμπράξεις μεταξύ φυλακών και παρόχων υγειονομικής περίθαλψης σε επίπεδο κοινοτήτων, οι οποίες διευκολύνουν την παροχή θεραπείας στη φυλακή και τη συνέχεια της φροντίδας μετά την αποφυλάκιση. Επίσης, οι ιδιοκτήτες νυχτερινών κέντρων, η αστυνομία, οι υπηρεσίες υγείας και έκτακτης ανάγκης και οι δήμοι συνεργάζονται με υπηρεσίες θεραπείας για την πρόληψη και τη μείωση της βλάβης που συνδέονται με τη χρήση ναρκωτικών και την κατανάλωση οινοπνευματωδών σε χώρους νυχτερινής διασκέδασης (κεφάλαιο 4.2)⁽³⁾. Στον οδηγό εξετάζεται επίσης η σημασία της επικοινωνίας με τις τοπικές κοινότητες και τους χρήστες ναρκωτικών για τη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών. Ορισμένα παραδείγματα είναι η συνεργασία σε ό,τι αφορά τις αίθουσες επιτηρούμενης χρήσης ναρκωτικών, μέσω των οποίων μπορούν να μειωθούν οι βλάβες για την κοινότητα και τους χρήστες ναρκωτικών (Spotlight σ. 156), καθώς και παρεμβάσεις καθοδηγούμενες από τους χρήστες για αποκατάσταση και επανένταξη (Spotlight σ. 167).

Αξιοποίηση των δυνατοτήτων των νέων τεχνολογιών

Το διαδίκτυο, οι εφαρμογές κοινωνικής δικτύωσης, οι νέες τεχνολογίες πληρωμών και το λογισμικό κρυπτογράφησης αλλάζουν τον τρόπο αγοραπωλησίας των ναρκωτικών. Οι αλλαγές αυτές δεν επηρεάζουν μόνο τις αγορές ναρκωτικών και τα πρότυπα χρήσης αλλά προσφέρουν επίσης νέες ευκαιρίες για υγειονομικές και κοινωνικές παρεμβάσεις. «Για να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις, όσοι εμπλέκονται στην αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών θα πρέπει να ... αξιοποιήσουν τις δυνατότητες των

νέων τεχνολογιών προκειμένου να υποστηριχθεί η καλύτερη υλοποίηση πρωτοβουλιών πρόληψης, θεραπείας και μείωσης της βλάβης», αναφέρεται στον οδηγό.

Δίνεται έμφαση στις παρεμβάσεις ηλεκτρονικής υγείας, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ψηφιακές τεχνολογίες για την παροχή συμβουλών σχετικά με τη μείωση της βλάβης, για την κατάρτιση επαγγελματιών που παρέχουν υπηρεσίες θεραπείας και για την προσέγγιση ευάλωτων νέων που ενδέχεται να μην είναι πρόθυμοι να έρθουν σε επαφή με επίσημες υπηρεσίες (Spotlight σ. 119).

Μείωση της βλάβης που συνδέεται με τα ναρκωτικά: ευκαιρίες και κενά

Ο οδηγός παρέχει επισκόπηση της προόδου που έχει επιτευχθεί έως σήμερα όσον αφορά την πρόληψη και τη μείωση της βλάβης που συνδέεται με τα ναρκωτικά (π.χ. την επέκταση της θεραπείας υποκατάστασης οπιοειδών) αλλά επισημαίνει επίσης τομείς στους οποίους υπάρχουν ευκαιρίες για περαιτέρω βελτίωση. Για την αντιμετώπιση των λοιμώξεων από τον ιό της ηπατίτιδας C διατίθεται σημαντικό ποσοστό των δαπανών υγείας που συνδέονται με τα ναρκωτικά στην Ευρώπη⁽⁴⁾. Στο έγγραφο αναφέρεται: «Σήμερα, η εμφάνιση νέων θεραπειών δημιουργεί ευκαιρίες και η εξάλειψη αυτής της νόσου φαίνεται να αποτελεί ρεαλιστική πιθανότητα». Στο σημείο αυτό του οδηγού επισημαίνονται τα οφέλη του καλύτερου συντονισμού μεταξύ των υπηρεσιών θεραπείας για ναρκωτικά και των εξειδικευμένων υπηρεσιών θεραπείας ηπατικών νόσων για την εξασφάλιση επαρκούς θεραπείας και προστασίας όσων κινδυνεύουν από μελλοντική επαναμόλυνση (Spotlight, σ. 62, διάγραμμα 2.5). «Εάν δεν ληφθούν αποτελεσματικά μέτρα, το μελλοντικό κόστος που συνδέεται, ειδικότερα, με τις λοιμώξεις από τον ιό της ηπατίτιδας C είναι πιθανό να αυξηθεί εκθετικά», καταλήγει ο οδηγός.

Οι παράγοντες κινδύνου που συνδέονται με τους θανάτους από υπερβολική δόση είναι πλέον ευρέως γνωστοί και έχει καταγραφεί αξιοσημείωτη πρόοδος στις παρεμβάσεις που σώζουν ζωές, όπως η χορήγηση ναλοξόνης ως αντίδοτου για την υπερβολική δόση οπιοειδών. Ωστόσο, ο αυξανόμενος αριθμός θανάτων από υπερβολική δόση στην Ευρώπη καταδεικνύει ότι πρέπει να επεκταθεί η παροχή ανάλογων αλλά και άλλων παρεμβάσεων οι οποίες μειώνουν τον κίνδυνο θανάτου που συνδέεται με τα οπιοειδή (διαγράμματα 2.3 και 2.4).

Νέες πτυχές πολιτικών και σύγχρονα προβλήματα ναρκωτικών απαιτούν ευέλικτες παρεμβάσεις

Οι νέες πτυχές πολιτικής και τα μεταβαλλόμενα προβλήματα των ναρκωτικών δημιουργούν νέες προκλήσεις για τις ευρωπαϊκές παρεμβάσεις κατά των ναρκωτικών. Όπως τονίζεται, απαιτείται ευελιξία: «... τα σύγχρονα προβλήματα που συνδέονται με τα ναρκωτικά μπορούν να μεταβληθούν γρήγορα και υπάρχει πιθανότητα να μην μπορούν να καλυφθούν από τις υφιστάμενες πολιτικές και τα μοντέλα παρέμβασης για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών». Στις πρόσφατες προκλήσεις περιλαμβάνεται η ταχεία εμφάνιση νέων ψυχοδραστικών ουσιών, όπως τα οπιοειδή υψηλής δραστηριότητας (π.χ. φαιντανύλες — Spotlight, σ. 52) και τα συνθετικά κανναβινοειδή (Spotlight, σ. 81). Καθώς ολοένα και περισσότερες νέες ουσίες εισέρχονται στην αγορά ναρκωτικών, θα πρέπει να βελτιωθούν οι ικανότητες των τοξικολογικών και ιατροδικαστικών υπηρεσιών στο πλαίσιο των παρεμβάσεων πρώτης γραμμής.

Στο σύγχρονο πλαίσιο κοινωνικο-δημογραφικών και οικονομικών αλλαγών, στον οδηγό διερευνάται πόσο δυνητικά ευάλωτοι είναι οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο όσον αφορά τα προβλήματα των ναρκωτικών ενώ διερευνάται επίσης η ανάγκη για υπηρεσίες που αναγνωρίζουν την πολυμορφία και οικοδομούν εμπιστοσύνη (πίνακας 3.1, διάγραμμα 3.3). Οι πρόσφατες αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο για την κάνναβη σε τμήματα της αμερικανικής ηπείρου έχουν κεντρίσει το ενδιαφέρον των αρμοδίων χάραξης πολιτικής και του κοινού στην Ευρώπη (Spotlight, σ. 40)⁽⁵⁾. Επίσης, υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον τόσο στη Βόρεια όσο και στη Νότια Αμερική για την εκμετάλλευση των θεραπευτικών δυνατοτήτων των φαρμάκων που βασίζονται στην κάνναβη. Οι εξελίξεις στον τομέα πολιτικής που αφορά την κάνναβη ενδέχεται να έχουν παράπλευρες συνέπειες για τις παρεμβάσεις πρόληψης, θεραπείας και μείωσης της βλάβης που αφορούν το συγκεκριμένο ναρκωτικό, ενώ μπορούν να αντληθούν πολύτιμα διδάγματα από καινοτομίες που αναπτύσσονται εκτός Ευρώπης.

Η **στρατηγική της ΕΕ για τα ναρκωτικά 2013-2020** στοχεύει στη μείωση της ζήτησης ναρκωτικών, της εξάρτησης από αυτά και των βλαβών για την υγεία και την κοινωνία που σχετίζονται με τα ναρκωτικά, καθώς και στη μείωση της προσφοράς ναρκωτικών. Ο οδηγός στηρίζει τη στρατηγική στον τομέα της μείωσης της ζήτησης ναρκωτικών και των επιπτώσεων της χρήσης ναρκωτικών για την υγεία και την κοινωνία.

O Alexis Goosdeel καταλήγει: «Πιστεύουμε ότι ο EMCDDA μπορεί να συμβάλει περισσότερο στην υγεία και την ασφάλεια των ευρωπαϊκών πολιτών παρέχοντας ανάλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε με τα ναρκωτικά, σε συνδυασμό με μια κριτική επισκόπηση των δυνητικών παρεμβάσεων και των πρακτικών εργαλείων για τη στήριξη των αποφάσεων χάραξης πολιτικής και των εφαρμοζόμενων πρακτικών. Ο οδηγός αυτός αποτελεί την πρώτη και την πιο φιλόδοξη προσπάθεια να συγκεντρώσουμε πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υγειονομικές και κοινωνικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της χρήσης ναρκωτικών στην Ευρώπη σε εύκολα προσβάσιμη μορφή. Επισημαίνοντας τα κενά γνώσεων και πρακτικής παράλληλα με τις ευκαιρίες βελτίωσης και ανάπτυξης, ο οδηγός παρέχει τη βάση για ένα ανανεωμένο πρόγραμμα εργασιών στον τομέα αυτό για τα επόμενα έτη».

Σημειώσεις

⁽¹⁾ Διατίθεται στα αγγλικά στη διεύθυνση www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Ο οδηγός θα εκπονείται ανά τριετία (οι επιγραμματικοί πόροι θα επικαιροποιούνται τακτικά) και θα συμπληρώνει την ετήσια *ευρωπαϊκή έκθεση για τα ναρκωτικά* και την *έκθεση για τις αγορές ναρκωτικών της ΕΕ* που δημοσιεύεται ανά τριετία. Από κοινού οι τρεις αυτές εκθέσεις έχουν σκοπό να παράσχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που θα βοηθήσει τους φορείς χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες του τομέα να αναπτύξουν πολιτικές και παρεμβάσεις οι οποίες θα συμβάλουν σε μια πιο υγιή και ασφαλή Ευρώπη.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ Η πρωτοβουλία «*Healthy Nightlife Toolbox*» (Εργαλειοθήκη για υγιή νυχτερινή διασκέδαση) (www.hntinfo.eu — www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) συλλέγει και παρέχει πληροφορίες σχετικά με παρεμβάσεις καλής πρακτικής με επίκεντρο τη χρήση ναρκωτικών και την κατανάλωση οινόπνευματων, καθώς και σχετικά με προβλήματα των νέων σε χώρους νυχτερινής διασκέδασης. Ευρωπαϊκά δίκτυα τα οποία έχουν αναπτύξει πρότυπα καλής πρακτικής για τους εργαζόμενους στον τομέα αυτό είναι μεταξύ άλλων: το πρόγραμμα «Club Health» και το πρόγραμμα «Nightlife empowerment and well-being implementation project (NEWIP)». Στον οδηγό επισημαίνεται το αυξανόμενο ενδιαφέρον σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι υπηρεσίες ελέγχου ναρκωτικών ουσιών μπορούν να συμβάλουν σε παρεμβάσεις μείωσης της βλάβης σε χώρους νυχτερινής διασκέδασης (Spotlight, σ. 139).

⁽⁴⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en και www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Η στήριξη παρεμβάσεων για την πρόληψη και τη μείωση της χρήσης ναρκωτικών και των βλαβών που συνδέονται με τα ναρκωτικά συγκαταλέγονται μεταξύ των προτεραιοτήτων που περιγράφονται στην στρατηγική του EMCDDA για το 2025 www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

⁽⁵⁾ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en — www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis